

A kalapos balladája

(A színen hosszú, posztóval terített asztal, szék nélkül. Arra lehet következtetni, hogy valamilyen gyűlés, fölolvasás vagy ünnepi beszéd következik.)

Színész *(balról be, kezében összetekert plakát. Igen fontos ábrázattal megáll az asztal mögött. Fekete trikóruhában van. Kitesz egy fiatalpra állított föliratot — „Csendet kérünk” szöveggel. A színész hajadonfótt van, első monológja nagyon száraz és hivatalos.)*

A SZÍNÉSZ MONOLÓGJA

Mélyen tisztelt hallgatóság! Nagyra becsült hallgató férfiak és hallgató nők! Drága barátaim, drága barátnőim!

A színészegylet kerületi csoportja, összefogva a Művelődési Otthon Háztömbkörületi Egységével, avval a nagyfontosságú munkával bízott meg, hogy a következő órákban az Önök felvilágosítására, lelkesítésére és mozgósítására egy rövid — félnapos — röpgyűlést rendezzünk.

Ez a művelődési munka nem áll távol az én mindennapi tevékenységemtől, ugyanis színművész vagyok, és a tisztelt közönséges férfiakat, valamint a nagyra becsült közönséges nőket már több ízben lelkesítettem és mozgósítottam, megmozgattam.

A színészegylet kerületi csoportja, valamint a Művelődési Otthon Háztömbkörületi Egysége avval a magasztos, lelkesítő feladattal küldött szorgalmas és tehetséges népünk közé, hogy a jelenlevők részére egy rövid — pár órás — előadást tartsak.

Ugyanis a színészegylet kerületi csoportja, valamint a Művelődési Otthon Háztömbkörületi Egysége az éppen most lefolyt, nagy jelentőségű együttes ülésen reájött arra a mulasztásra, hogy a nagyérdemű utcaférfiakkal és a jelen levő lelkes utcanőkkel az elmúlt év folyamán nem tartottunk találkát, jóllehet a kedves jelenlevők megejtése is szerepelt a tervünkben, nem is utolsó sorban.

Hogy hiányosságainkat kiküszöböljük, úgyszólván az utolsó pillanatban meghívtuk a nyájas férfiakat, valamint a nyájas nőket, hogy közös ülésünket támogassák, azon tevékenyen részt vegyenek és így elősegítsék művelődési tervünk százszázalékos, sőt százöt százalékos teljesítését.

Tisztelt nézők, nézőférfiak és nézőnők. Az önök számára lelkesítő, felvilágosító műsort kell tartanom. De mert a gyűlés most volt, és a részleteket senki sem vitatta meg, kizárólag az előadásom plakátját adhatták a kezembe az utolsó percben.

Engedjék meg, hogy ezt a plakátot — előadásom címét — fölmutassam a férfiak és nők szeme előtt, s előadásom címéről addig szerezenek tudomást, amíg előadásomat be nem fejeztem. Ugyanakkor fölhatalmazásukat kérem tisztelt jelenlevő férfiak és nők, a plakát általam történő megtekintésére is. Mert magam sem láttam, és nem mindig mindegy az, amiről az előadó fölvilágosít, illetve előadást szándékozik tartani.

Íme! *(Fölmutatja a plakátot, amelyen nagybetűkkel ez áll: „A KALAPOS BALLADÁJA”; maga elé teszi, és meghökkenve olvassa; rövid csend.)* Nem tartom kizártnak, hogy több plakátot osztottak szét, és ezeket egy apró szervezési hiba folytán összezeserélték. Lehetséges, hogy „A kalapos balladáját” a kalapgyár színjátszó csoportjának vagy táncscsoportjának

akarták elküldeni, ahol ennek célja, értelme és rendeltetése volna. És a műsor után a kalaposok szebb, választékosabb, nagyobb karimájú kalapokat készítenének. *(Csend.)* Most az apró szervezési hiba miatt nekem kell elmondanom a kalapos balladáját. A kalaposok pedig valószínűleg költeményeket szavalnak, vidám jeleneteket adnak elő a nekem szánt címmel. *(Csend; a színész lassan megmérgelődik.)* A kalapos balladája... Mihez kezdhet evvel egy olyan igazi, érzékeny, kifejező és társadalmilag elismert színművész, mint amilyen én vagyok? *(Kiabál.)* Álljak be kalaposinasnak? Készítsék kalapokat? *(Kiabál.)* Egyébként sohasem hordok kalapot; ezt az adminisztrációnál és a személyzeti osztályon is tudhatják. *(Kiabál.)* Fent is tudják, hogy nem viselek kalapot, ezért még a veréb sem ejt semmit a kalapomra, mert tisztában van aljas tevékenységének hiábavalóságával. *(Üvölt.)* A kalapos balladája! Evvel fúrtak meg! Avval fúrtak meg, hogy nincs kalapom, és mégis tartsak előadást a kalapomról. *(Üvölt.)* De aki ezt művelte velem, annak legyen mindig leejtve a kalapja; a varjak ejtsék le mindennap a kalapját! Hogy a balladás kalapos kalapján mindig legyen egy kalapos ballada. *(Megcsendesül.)* Mi az, hogy A kalapos balladája? És miképpen tartsak róla előadást, ha nem tudom? *(Töpreng.)* Én csak egyfajta kalapot tudok készíteni. A következőképpen *(a plakátot csákóvá hajtogatja össze, majd a fejére teszi, azután gyermekes hangon kezd beszélni, s kimegy az asztal elé):* Kicsiny szívünk minden melegével köszöntjük a tanító bácsikat, tanító néniket, jó szüleinket, testvéreinket, nagyapót, nagyanyót. Nekik énekelem most *(énekel):*

Hidló végén
padló végén
karikás táncot járunk.
Hidló végén
padló végén
karikás táncot járunk.

Tollbamondás: A szomszédunkban van a csavargyár. A csavargyár csavarokat készít, és a csavargyárban számtalan ember csavarog. A csavargyár mellett van a lakatgyár. A lakatgyár lakatokat állít elő, és a főkönyvelője le van lakatolva... Azt tetszenek mondani, hogy még énekeljek? *(Énekel, körbejár:)*

Lánc, lánc, eszterlánc,
Eszterlánci cérna,
Műszál volna,
Farmer volna,
Ott járna a bolha.
Pénz volna,
Valuta,
Mulathatna apuka,
Ötévenként néha.

(Leejti a csákót az asztal alá; onnan egy tűzoltósissakkal emelkedik fel.)

A TŰZOLTÓ MONOLÓGJA

Ötévenként néha. Pontosan. Megpróbálják gondatlanságból fölgyújtani az épületet. De én látom, mi folyik itt: rendbontás, kihágás, a tűzrendészeti szabályok lekönpése. Pffj!

Még ha a szabályok lekönpése menne végbe, az hagyján volna, mert a köpéssel is el lehet oltani az apró tüzet. *(Kitesz egy új táblát: „Tűzvész esetén őrizzük meg nyugalmunkat!” A*

szín előterébe lép.) De látom én, ami itt folyik (*mutogat*), és ott! (*Mutogat.*) Itt is, ott is, nem áttalanak cigarettázni! (*Rágyújt.*) Én már látom, miféle népséggel állok szemben. A zsebemben gyufa és öngyújtó: a katasztrófa forrásai (*mélyet szív*). Hallom, azt suttogják egyesek, az ostobák és öntudatlanok, hogy íme, a tűzoltó cigarettázik. De nem tudják az öntudatlan, rendbontó, ostoba elemek, milyen hamis és olcsó ez a demagógia (*fölkiált*). Nekem igenis szabad cigarettáznom, mert én vagyok a tűzoltó! Ha más cigarettázik, az rendbontás. De én dolgozom, figyelek, csupa fül és csupa sisak vagyok. Vegyék tudomásul. A tüzet a gondatlan elemek okozzák, a gondos tűzoltók pedig eloltják. Kinevezés kérdése. A tűzoltó nem okozhat tüzet, mert így látják a fölöttesei. A gondatlan elemek viszont mindent fölgyűjtának, ha nem lennének öntudatos tűzoltók. (*Mutogat.*) Maga ott közveszélyesen pipázni akar! (*Mutogat.*) Maga legszívesebben befecskendezné benzinnel a székeket, és lángra lobbantaná! Ne is tagadja, mert én olvasni tudok a tekintetekből! Gaz gyújtogató! Gyufa itt, gyufa ott, és azt gyanyitom, hogy a karzaton még egy petróleumoshordót is elrejtettek (*ráripakodik a közönségre*). De megmutatom én maguknak, hogy mi a szabályos tűzrendészet! Ne merjenek ide bejönni papírokkal, műanyagból készült ruhákkal, zacskókkal, zsebbe csempészett cigarettával, benzines üvegekkel, gyújtóbombákkal. A hajukat és szakállukat is vágják le, mert minden tűzveszélyes. Kihívom én a borbélyt, a teremfelelőst, az ügyészt, a bírót, a Vízügyi Igazgatóság Tűzoltási Bizottságát. Nem hallottak még a Vízügyi Igazgatóság Tűzoltási Bizottságáról? Majd hallani fognak, amikor mind le lesznek vízzel spriccelve, megborotválva, biztonságba helyezve, tűztelenítve!

(Parancsolóan.) Most azonnal hozza ki az öngyújtóját, rakja le, hogy elkobozzam. Elmult az a világ, amikor kattingattunk, kattingattunk. Az öngyújtókat ezennel elkobozom, a gyufákat elkobozom, a gyúlékony nézőket elkobozom.

Mi van? Hát senki sem mozdul? Azt akarják, hogy én menjek oda? Jól van. Odamegyek, oda fogok menni. De bírságért: pénzbírságért. Fejenként ötszázötven lejért. (*Valakire rámutat.*) Kegyed, kisasszony, azonnal fizessen ötszázötven lejt, mert kegyed tűzrölpattant. (*Másra mutat.*) Maga is azonnal fizesse ki a hatszáz lejt, mert amíg beszéltem, tüzes pillantásokat vetett egy hölgyre. (*Mutogat.*) Igen, igen, magáról van szó! Ismerem én magát, de maga még nem ismer engem. Ez az épület kétszázötvennégy-billiót ér, és föl akarja gyújtani egy olyan strici félkótya, aki ötven banira van értékelve, fejestől. De megismernek maguk engemet! (*Elővesz egy jegyzetömböt, az asztal mögé megy, megnyálaz egy tintaceruzát, ami nem akar írni. Hangosan mondja, miközben a ceruzát többször nyálazza.*) Tűzrendészeti bírság! (*Írja.*) Kilencszázkilencven lejt! (*Valakire rámutat.*) Magával kezdem, mert röhög rajtam, mint a hatóságon. A bírság kilencszázkilencven lejt, a röhögés pedig külön ezer lejt, hatóság elleni nemi erőszak címén! (*Hadonászik.*) Vegye tudomásul. Kétféle erőszak van: nemi és nemtelen. A nemi erőszak megkísérelése ezer lejt, a nemtelen erőszak szintén ezer lejt. Tehát a maga esetében kétezer lejt, a bírsággal együtt kilencszázkilencven lejt. Azaz összesen háromezer-száz lejt. De engemet nem játszanak ki, mert tudom, hol vannak a tűzfészek. (*Hadonászás közben az asztal alá ejti a tömböt meg a ceruzát, lehajol, keresgélni kezd, rövid idő múlva panamakalappal, mosolyogva áll föl, mint egy imperialista ország elnöke. Most már a hangja előkelő, nyájas és diplomatikus.*)

AZ IMPERIALISTA ELNÖK MONOLÓGJA

(Több mikrofon van előtte.) De engemet nem játszanak ki, mert tudom, hol vannak a tűzfészek. Tisztelt szenátus, a népuralom szép szavakba, tiszteletre méltó könyvek lapjaiba csomagolt tűzfészek. Nálunk, tisztelt uraim és hölgyeim, demokrácia van. Szabadság van. Bárki lehet szabad demokrata milliomos, iparos vagy néger, ha éppen akarja. Mi nem szólunk bele, ha valaki milliomos kíván lenni, és abba se, ha néger építőmunkás.

(Előterbe jön.) Általában nem szólunk bele sem a magánéletbe, sem a más államok ügyei-

be. Mi nem akadályozzuk meg az éhínség sújtotta országok népét abban, hogy bőségesen táplálkozzanak. A világon minden államnak annyi gépkocsija lehetne, mint nekünk, mert ez elé sehol sem építünk gátakat. Mi házakat építünk, kerttel, gyárakat dollárral, és égboltot műhol-dakkal.

Tisztelt szenátus! Nem törekszünk világuralomra, csak hatalmas országunk becsületét védelmezzük. Békés szándékunk és becsületünk kívánja meg, hogy ismét két új repülőgép-anyahajót építsünk. De ezekről nem bombázók fognak fölrepülni, hanem Noé galambjai, csőrükben olajággal. Nem fenyegetünk és nem fenyegettünk senkit (*visszamegy az asztal közepéhez*). De engedjék meg, hogy ellenségeink okulására elmondjak egy apró történetet.

Az ókori Rómában, ki tudja, milyen régen élt egy Cájceró nevezetű, nagyra becsült szenátor és konzul. Ez az ólatin politikai személyiség egy napon tudomást szerzett arról, hogy felesége, Keteliná, nemcsak több szeretőt, de titkos bankbetéteket is tart. A házastársak egy este együtt teáztak, és a teázás végén Cájceró csak ennyit mondott hitvesének: „Meddig fogsz még visszaélni, Keteliná, a mi türelmünkkel? Meddig fogsz még visszaélni?” Erre Keteliná szó nélkül felment emeleti hálószobájába, mert megértette, hogy a boyokkal és bankkal kapcsolatos szex és fix viszonyai Cájceró római szenátor tudomására jutottak. És reggel a néger szolgálólány hiába költögette Ketelinát, mert úrnője lefekvés előtt több morfiumot fecskendezett be magának, mint amennyit különben szokott.

Ezért kérdezem most ellenségeinktől, felidézve az óvilági sztorit: meddig fogsz még visszaélni, Keteliná, a mi türelmünkkel? Meddig? Mert mi tudjuk, hogy mi van egyes hölgyek és urak bőröndjében! (*Gyorsan lehajol, aztán vámtiszti sapkában emelkedik föl. Az asztalon Zoll-Duan felirat olvasható. Főlényesen, fenyegetően.*)

A VÁMTISZT MONOLÓGJA

Mert mi tudjuk, hogy mi van egyes hölgyek és urak bőröndjében: mi, vámtisztek. (*Rámutat egy nézőre.*) Neked bőröndödben mi van? Tudom én, hogy neked szőnyegek vannak bőröndödben. De nem azért hozol szőnyegeket bőröndödben, mert azon akarsz lébdelni, járni. Hanem te megveszed a szőnyeget itt, és eladod ott, és azonnal van neked píz. Minek kell neked szőnyeg, pízért, ha nem akarod eladni pízért? Járkálni úgyis tudsz tiéd szobádban; miért nem elég teneked papucs? Papucs egészséges, olcsó, nem fázik tőle lábad, de nem kell papucs bőröndödben, mert nem tudsz papucssal házalódni, amit keresni akarsz, azt megkeresni papucssal. Isterlek én téged, szőnyeges ember, aki nem papucsot vesz, hanem szőnyeget, mert píz kő neked, arany kő neked, minden kő neked, csak szőnyeg nem kő neked, amit a Zollnál, a Duánnál akarsz átcsempészteni. De nem csempézünk, különösen pedig nem csempézünk szőnyeget, mert azt hiszed te, hogy mindig szőnyegen fogsz járni, pedig járhatsz meztlábosban is, ha azt hiszed, hogy kijátszodhatsz a Zollal. De ha lehajtod fejedet, összeteszed lábodat, kezedet, nem nyitlak föl, mert tudd meg, hogy van itt érzés, itten is dobog szív. Ne szájalj, szőnyeges ember, legyen nyugalom, békés egymás mellett vámolás. Csak akartam mutatni neked, hogy nem lehet velem pacázni. (*Másfelé mutat.*) Mert igenis, nem lehet pacázni, ezért mondd te meg becsületesen, szotyorodban neked mi van? De én úgyis tudom, neked mi van szotyorodban: hús karóra, harminc karóra, a Zollt nem lehet megveszteni; én még sosem veszttem meg karóras ember. Te karóras ember, eszesnek hiszed magadat, hogy műveltebb vagy, mint a Zoll és a Duán, de kérdem én tőled: voltál-e képtár, voltál-e te állatkert, voltál-e Vesztberlinben panomára? Te nem voltál, csak karóra. De a Zoll, igenis, gyakran képtár és gyakran állatkert. A Zoll képtár is volt már karóra nélkül; ő volt Anzselo, ő volt Mikhel. Hát én megmutatom neked foga fehérjét: fizetsz ötven márkát. Nem vagyok én koto-rék kutya, hogy likakba, szotyrokba mászkáljak, innen oda, onnan meg ide. Hogy nincs teneked márka? Rendbe van, ne fizess, csak mutatni akartam mi van neked szotyorodban. (*Másra mutat.*) És mi van neked esernyődben? Azt hiszed, nem tudom, mi van neked esernyődben?

És te képes vagy aszondani, hogy esernyődbe esernyő van, csempészje? Add ide neked az esernyődet, mert megmutatom, mi van abban elrejtve, mint esernyő! (*Előkap egy esernyőt.*) Most mondd meg te nekem, mi van esernyődben? Amíg nem késő. Hogy esernyődben esernyő van eldugva. Hát megmutatom én neked, hogy a Zollt nem lehet csak úgy vinni orránál fogva. (*Kinyitja az esernyőt.*) Most mondd meg, mi van benne? (*Nézi.*) Te csaló, semmi sincsen benne! Miután esernyőt kinyitottam, csukott esernyő eltűnt. Ez gyanús. Igen-igen gyanús. Hova lett a csukott esernyő kinyitás után? Azt ajánlom, hogy jobb, ha megmondod, mi van neked esernyődben, ami kinyitás után el lett tüntetve. Aranyat csempézel? Összecsuksukható fényképezőgép csempézel? Eltüntethető kábítószert csempézel?

Te esernyős ember! Csak tán nem esernyőt csempézel? Mondd meg becsületesen, hogy esernyődben esernyő volt. És akkor visszaadom az esernyőt, te agyafúrtja! (*Elteszi az esernyőt; másfelé mutat.*) Mondd, mi van neked szívedben?... Beszélj becsületesen, hogy szívedben mit akarsz behurcolkodni? Gyanús vagy a Zollnak, nagyon gyanús vagy a Duánnak. Mert neveted nehéz vámolásomat. Nevetés van neked a szívedben? Te engem butának tartani, te ember, aki tele vagy nevetéssel. Ha nem hagyod abba, elkobozom. A sok nevetést. Nem lehet nevetésekkel körülcsempézni a földet. De én ismerlek téged, hiába nevensz. Te aranyat hozol, vagy azt szeretnél hozni. De vége az aranyak, hiába nevensz. Ne vámon át csempézzetek aranyat, csempézők, csempézők! Gyűjtsetek aranyat az egekben!

BURUBU CSÁSZÁR FŐSZAKÁCSÁNAK MONOLÓGJA

Ha most hazudnék, hát megvakuljak, mélyen tisztelt vizsgálóbíró úr. Mert az igaz, hogy nem Lipcsében születtem, hanem Linzben, és az is igaz, hogy a háborúban nem szolgáltam végig a fronton, hanem Dachauban is dolgoztam mint felvigyázó közeg. De parancsra tettem! És egy felvigyázó katona úgy nem léphet ki a keretből, mint a nagyapám fényképe a rámájából. Senkit sem lőttem le, becsületszavamra, mindössze egy deportáltat vágtam hátba, de azt is parancsra tettem, tisztelt vizsgálóbíró úr. Ha valami főbenjáró bűnt követtem volna el, úgy nem vettek volna föl Bécsben szakácstanfolyamra, ahol mindent megtanultam a főszakács parancsára, és az elsők között végeztem, tisztelt vizsgálóbíró úr. Nem kérkedem, de kitűnő szakács lettem. Volt hozzá érzékem és szívem. Mert a vendéglő tulajdonosa megparancsolta; hogy szívem és érzékem legyen. Akkor kezdtem foglalkozni a közép-afrikai konyhával is, ami közvetlenül nem érdekelt ugyan, de parancsra tettem, tisztelt vizsgálóbíró úr. Ezután elutaztam Közép-Afrikába, hogy ott tökéletesísem szakácsművészetemet, tisztelt vizsgálóbíró úr. De ezt is parancsra tettem, mégpedig a volt kapitányom parancsára, aki négy évet börtönben töltött tévedésből, mert ő is csak parancsra cselekedett, tisztelt vizsgálóbíró úr. Sokféle konyhát, ezer és ezerféle receptet ismertem meg, és igen tisztességes, sőt jóhírű szakács voltam, aki parancsra bármit el tudott készíteni, a pacsirtapástétomtól a hangyatojásig, tisztelt vizsgálóbíró úr. És ekkor felkeresett őfelsége, Burubu császár udvarmestere, hogy az uralkodó szolgálataiba álljak, tisztelt vizsgálóbíró úr. Én természetesen engedelmeskedtem a parancsnak, és rövidesen őfelsége, Burubu császár főszakácsaként dolgoztam, mert tudtam franciásan főzni, ismertem az olasz konyhát, ráadásul el tudtam készíteni a közép-afrikai különlegességeket, tisztelt vizsgálóbíró úr. Sohasem foglalkoztam politikával, mert egy univerzális szakács nem politizál, hanem parancs szerint osztogatja az élet örömeit. Ha francia diplomáták érkeztek Burubu őfelségéhez, akkor francia ételkülönlegességeket készítettem, parancsra; portugál küldöttség esetén portugál ínycségeket, szintén parancsra; ha pedig nem jöttek külföldiek, akkor Burubu őfelsége kedvenc falatjait készítettem el, mondanom sem kell, hogy parancsra. Ilyenkor gyakran előfordult, hogy májat sütöttem. Őfelsége ínycenc volt, szerette a májat, én pedig parancsra cselekedtem, tisztelt vizsgálóbíró úr. Most azonban, Burubu őfelsége szökése után, görbe szemmel néznek reám, és a tisztelt vizsgálóbíró úr is faggat, holott csak parancsot teljesítettem, és parancsra vezettem őfelsége konyháját mint egyszerű szakács. És a megrendelő iz-

lése szerint főztem. Olyan ártatlan vagyok, mint a bárány, amelyet szintén százféléképpen tudok elkészíteni, ha megparancsolják. Burubu őfelsége itt hagyott a pácban, s körülöttem csak jönnek-mennek, jönnek-mennek, és a szavamra semmit sem adnak.

EGY RAB MONOLÓGJA

Csak neked mondom, neked mondom, hogy ártatlanok vagyunk, de Patkó Pepit tizen-négy hónapi súlyos börtönre ítélték, mert ellopott harmincegy és fél kilométer műanyag ruhaszáritó kötelet egy félig elhagyott raktárból, ahol éppen szegény Pepi volt a raktáros.

Pepi azzal védekezett, hogy a ruhaszáritó kötél nem volt harmincegy és fél kilométer, hanem csak három mázsá.

A bíróság megvizsgálta a ruhaszáritó kötelet, megtekintette Pepit, és kimondta, hogy jogerősek.

De már itt tévedett a bíróság, mert a kötél egyáltalán nem jogerős, hanem nyúlik. Ugyanis annak idején szegény Pepi nekem is eladott öt métert tíz lejért, de amikor rátettem a kabátomat száradni, leereszkedett a földre. A bíróság megállapítására csak azt mondom: ilyen alapon a medvecukrot is bárki jogerősnek nyilváníthatja.

A súlyos testi börtönt a bíró, az ügyész meg a védőügyvéd közösen eszelték ki. Egy óra hosszat egyezkedtek, ami szerintem nem volt arányban a ruhaszáritó kötél hosszúságával. Az ügyész mind beleakadt a kötélbe, hatvankét kilométert csomózott össze, de a védő egyből lenyisszantott harminc és felet és bebizonyította, hogy azt ismeretlen tettesek tekerték föl.

Az ügyész állandóan kereste, hogy mivel súlyosbíthatja szegény Pepi helyzetét, mintha a fiú nem lett volna amúgy is pácban. Még azt is hibájául róta föl, hogy éppen onnan lopott, ahol raktáros volt, és nem egy idegen raktárból. Holott az ember nyilván ott lop, ahol raktáros, mert nem fog azért még külön gyalogolni meg betörni. Az ügyész azt szerette volna, ha Pepi betör, holott Pepi nem betörő, hanem raktáros.

De nem ez volt az ügyész egyetlen bánata.

Szerinte azért volt ilyen súlyos az eset, mert a ruhaszáritó a társadalomé, és a társadalomnak sokkal inkább kellett ruhaszáritásra, mint Pepinek. És sértő kijelentéseket vágott Patkó Pepi fejéhez. Azt mondta: kártékony, élösködő, sőt még azt is, hogy tékozló és nagylábú...

A védő is megijedhetett ettől a goromba beszédétől, mert egy sereg dolgot ráhagyott az ügyészre. Pepi rabló, és a ruhaszáritó kötél valóban a társadalomé volt. Pusztán a kötél hosszából alkudott le harminc és fél kilométert.

A védőügyvéd ezután beleszavardott a maradék ruhaszáritó kötélbe, és úgy kezdett beszélni, mint akire reabogoztak harmincegy és fél kilométer damilt.

Kérte a bírót, hogy vegye figyelembe: Pepi most lopott először ruhaszáritó kötelet, és saját maga is beismer töredelmesen három mázsát.

Ezzel a damilbogozó beszéddel nyilván megerősítette a bíróság gyanúját, hogy Pepi másodszor is fog ruhaszáritó kötelet lopni, és annak majd a századrészét vallja be töredelmesen.

Ekkor már mindenki tudta, hogy a szerencsétlen Pepi ügye elveszett, és kizárólag az ítélet van hátra.

A bíróság rövidesen ki is mondta a súlyos testi börtönt. Megállapította Pepi bűnösségét a ruhaszáritó kötél elgombolyításában, és kinyilvánította az ítéletben fölsoroltak jogerősségét.

A bíró a jelenlevők véleménye szerint ártatlan volt. Az ügyész mérges kötélcsomózása és a védő fejvesztett bogozása vezette félre.

A megzavarodott védő a legfontosabb tényekről feledkezett meg kétségbeesett joggyakorlatában. Állandóan a kötél hosszúsága mentén mozgott, és ezt próbálta csökkenteni, egy láthatatlan, törvénycikkelyeket csattogó ollóval.

Holott mi lett volna a megfontolt, tárgyilagos védelmi jogberendezés?

Először is: meg kellett volna mondani, hogy az a társadalom, amely rábíz Pepire hatvan

kilométer ruhaszárító kötelet, az maga is könnyelmű, meggondolatlan, és valószínűleg iszik. Magára vessen, ha Pepi az első napon el nem gurítja az egész gombolyagot. Ít főként a társadalom a felelős, amiért nem mérte le óránként a kötelet, hogy még mennyi van meg belőle...

Én a társadalom mentalitását is megértem: beült valahová, és közben megfélemedezett a ruhaszárító kötélről. Velem is előfordult már ilyesmi: kifeszítettem az udvaron 4 méter ruhaszárító kötelet, aztán beültem valahová. Úgy egy óra múlva eszembe jutott, szaladok, de már az egész el volt lopva.

Kérdem a házmestertől, vajon ki lop ruhaszárító kötelet?

Mire a házmester széttárja a karját, fölnéz a mennyek országára, és azt mondja:

— Hát ki nem lop itt ruhaszárító kötelet?

Azonban mégis óriási különbség van lopás és lopás között.

Mert ha valaki 4 métert lop, az közönséges tolvaj, míg ha ellop 40 kilométert, az raktáros.

Az emberi közfelfogás minden nagy teljesítményt tisztel.

Ha egy építész ezer vagon követ rak egy hegycsúcsra, elismerésre számíthat. De minden bizonnyal elítélik, ha egy hegy mellé felépít egy közönséges kutyaólat...

Aki lenyel egy rajzszeget, az örült. De aki lenyel egy alabárdot, az kardnyelős. Aki ellóg reggel a munkahelyéről és délben visszamegy, az lógós. De ha húsz évig nem megy vissza, akkor életművész. Ha valaki kifoszt egy pár járókelőt, akkor az gengszter. De ha tízmillió embert foszt ki, akkor zseniális bankár. Ezért találok félelmetesnek a bíróság ítéletét. Ez az ítélet ellenkezik a sok évezredes közfelfogással, amely mennyiségi alapon különbséget tesz kalóz és tengernagy, zsebmetsző és bankár, gyilkos és bombázópilóta, elmebeteg és modern lírai kísérletező között. Ezért mondom, hogy ártatlanok vagyunk, mert minden anyag a házunk építéséhez kellett. És van-e szebb dolog, mint az építés?

AZ ORVOS MONOLÓGJA

Én nem segíthetek; senkin sem segíthetek.

Hozzám jöhet egy beteg, hogy baj van a tüdejével. Esetleg légszűhurutja van, vagy rákos. Ha légszűhurutja van, úgymint meggyógyul, ha rákos, úgymint meghal.

Én nem segíthetek. Aszpirint írtam fel neki, ami mind a két esetben ugyanúgy hatásos.

Aztán beállít hozzám egy nő, hogy visszeres a lába.

Mondják meg maguk, tisztelt uraim és hölgyeim, mit csinálnának egy visszeres lábbal?

Tőlem kaptam a visszereket? Hozzájárultam, hogy lestrapálja magát?

Aszpirint írtam föl neki, mert az is van olyan jó a visszér ellen, mint a piramidon.

A következő beteg arról panaszkodott, hogy nehezen tud járni. Uraim és hölgyeim, én sem vagyok futóbajnok.

Hashajtót írtam föl neki, attól aztán járni fog egy darabig.

Aztán jön egy beteg, hogy nem tud szemes babot enni. Hát ezen én mit segíthetek?

Aszpirint írtam föl neki, és azt mondtam, hogy ne egyék szemes babot.

Megint jön egy másik beteg és panaszkodik: csak szemes babot tud enni.

Piramidont írtam föl neki; és azt tanácsoltam, hogy fogyasszon ezentúl szemes babot.

Mit segíthetek?

Én minden adminisztrációs munkát elvégzek, kiírok, béírok; kitüntetés is kaptam érte. De mit segíthetek? Én takarékoskodom leginkább a gyógyszerekkel is; ezért is kitüntetés kaptam.

De mit segíthetek?

Beállít hozzám egy hatvanon felüli nyugdíjas, és elkezd panaszkodni. Hogy fullad, fáj a veséje, a szíve összevissza ver.

Nem mondtam neki, csak gondoltam: hát az emberek már örökké akarnak élni?

Megvizsgáltam, hogy meg legyen vizsgálva.

Azt kérdi ufána: mi baja van, és mit csináljon?

Mire én hátra veregettem, rámutattam a szívére, a gyomrára, a veséjére, és megnyugtattam: a kor, bácsikám! Az idő, bácsikám! Uram, öreg ez a kaliba!

A KUTYATENYÉSZTŐ MONOLÓGJA

Mert a pásztor a pásztorságot nem tudja abbahagyni, sem a bélyeggyűjtő a bélyeggyűjtést, sem a kutyatenyésztő a kutyatenyésztést.

Azt kérdik, miképpen értem el a szakkörökön túl is érdeklődést keltő eredményeket a kutyatenyésztéssel? Egyszerűen felelek: kutyatenyésztéssel.

Sikerült szereznem egy szentbernáthegi kutyát, kéthetes korában.

Ezt pontosan ettettem cucliból, majd később tojással kevert, nyers vagdalt húst adtam neki. A bernáthegi szépen fejlődött és tanult.

Meg kell mondanom, hogy akkoriban a kutya minden pénzemet megette. Fejlődéséből, magatartásából — ne tekintsék túlzásnak: öntudatából — arra következtettem, hogy Berci előtt még nagy kutyakarrier áll. És beváltja a hozzá fűzött reményeimet.

Tisztelt ebtenyésztő társaság, kutyatenyésztő kollégák! Megmondom nyíltan, melyek voltak ezek a remények. Kedves kynológusok! Megszoktam, hogy ne hazudjak, mert a kutya — legalábbis a bernáthegi — megszimatolja, ha hazudnak neki.

Tisztelt kynológusok! Én földrajztanár vagyok civilben, és úgy számítottam, hogy ha Bercit külföldre, sőt más világrészbeli kutyakiállításra érdekmesítik, úgy engem is vele küldenek. Így számos országot, sőt más világrészeket is bejárhatok, és földrajzi megfigyeléseimet itthon hasznosíthatom.

Bajtársak! Amikor Berci másfél éves volt, világ-kutyakiállítást hirdettek Mexikóban. Erre nagy izgalommal beneveztem, mire egy bizottság megtekintette Bercit, és a kiállításra alkalmasnak találta.

Az utolsó napon azonban közölték velem, hogy a kutyát viszik, de a tenyésztőt nem. Mert az én szállításomra nincs valutakeret. Először letörtem, de amikor megtudtam, hogy a kutyám Acapulcóban ezüstérmel nyert, visszatért a lelkesedésem.

A következő évben Brüsszelbe utazott a kutyám; én a Caraiman utcában vártam izgatottan a híreket.

Berci aranyérmet nyert, és ez a nagy kitüntetés boldogságot jelentett számomra.

Lelkesen tanítottam a földrajzot, amíg Berci bejárta Londont, Marokkót, Tokiót és a skandináv államokat. Végül elhatároztam, hogy a kutyatenyésztő társaság ajánlására és a sok aranyérem birtokában én is elkísérem a kutyámat. De sajnos, Berci, az aranyérmes kutya, Reykjavikban nem bírta az éghajlatot, és röviddel visszatérése után megdöglött, vagy inkább meghalt!

Kedves kollégák! Egy hétig sírtam, majd keresni kezdtem egy újabb bernáthegi kutya-kölyköt. De még nem tudtam megszerezni. Ugyanakkor szóltam az ebtenyésztők elnökének, hogy a legközelebbi kutyakiállításra a kutya helyett engem küldjenek ki Buenos Airesbe.

A kynológusok elnöke nem utasította vissza kérésemet azonnal, hanem azt mondta: üljünk zöld asztal mellé.

(Lehajol, és diplomatasapkában emelkedik fel.)

A DIPLOMATA MONOLÓGJA

Üljünk zöld asztal mellé. Ez nemcsak nekünk, gapala diplomatáknak érdekünk, hanem a matalák kormányának is.

Üljünk zöld asztal mellé, hogy megszüntessük a vérontást, az értelmetlen rombolást, a két ország közötti hadiállapotot.

Üljünk tehát zöld asztal mellé, excellenciás uraim. *(Az előtérbe jön.)*

De először az önök nagyra becsült, ám velünk hadiállapotban álló kormányával abban kell megegyeznünk, hogy milyen zöld asztal mellé ülünk. A matala külügyminiszter kerek zöld asztalt javasolt. Ezt a gapala kormány nem fogadhatja el, mert mi egy olyan tárgyalóasztal mellett szállunk síkra, amely egyik oldalán félkörben, a másik oldalán ellipszisben végződik.

Ez a mértani alakzat nem veti el a tárgyalófelek közötti egyenlőség látszatát, bár azt nem is erősíti meg. Mert akik az asztal félkörénél ülnek, azok egyenlőknek tudhatják magukat, sőt egyenlőbbeknek, mint akik az ellipszoid oldalán foglalnak helyet. Ezzel szemben az ellipszis elkeskenyedő végénél ülők kevésbé egyenlők, sőt szavazójog nélküli megfigyelőknek minősíthetők. Viszont az ellipszis végében ülő diplomata kétségkívül az elnök helyét tölti be, és ez a szék nyilvánvalóan bennünket, gapala vezetőket illet meg.

Maga a matala kormány is belátta ezt a ténytet, de avval a körmönfont és aljas javaslattal jött elő, hogy a fegyverszüneti tárgyalás elnökének ne legyen karosszéke, csak közönséges széke. Kormányunk ezt a javaslatot keserűen „hokkedli”-javaslatnak bélyegezte, és elvetette.

Excellenciás uraim! Jelenleg ezért a karosszékért, pontosabban megfogalmazva a szék karjaiért folyik a vérontás.

Ézért a karfáért szenvednek betegek és öregek, özvegyek és árvák, vakok és inaszakadtak. És olyanok is, akik ezután lesznek a karosszék karfáiért árvák és özvegyek. Mi természetesen nem vesszük — nem vehetjük — magunkra a történelmi felelősséget, hogy egy kar nélküli karosszékben ültünk le tárgyalni.

Így tehát, excellenciás uraim, jelenleg a kijelölt tűzszüneti vonal teljes hosszában minden lángol, kivéve az asztalt. Mert mi nem mondhatunk le a karosszék karjáról, sőt küzdünk érte az utolsó emberig, és utolsó töltényig.

Ez tehát kormányom álláspontja. Világosan beszéltem. A tárgyalási szerződésre vonatkozó szerződést itten tessék aláírni.

A POSTÁS MONOLÓGJA

(Egy füzetet nyújt a közönség felé, mutatja.) Itten tessék aláírni. *(Elteszi, majd a nézők közé dob egy ajánlott levelet.)*

Egy ajánlott levél, az amerikai nagybácsitól. Azt írja benne, hogy most nem tud kétszáz dollárt küldeni, mert eladta a baromfiszervert és vásárolt egy gépkocsifarmot. Én is arra kérem uraságot, hogy tessék megérteni az amerikai nagybácsi pénzügyi nehézségeit. *(Előrelép.)*

Azt méltóztatik kérdezni: honnét ismerem a levél tartalmát? Tán elolvastam? *(Méltatlankodva.)* Már miképpen olvastam volna el, amikor a törvény tiltja a levelek előzetes fölbontását és elolvasását! *(Sértődötten.)* Csak nem állítja uraságot, hogy én megszegem hazánk törvényeit? Nekem ez fáj. Fáj a gyanúsítás. Honnét tudom mégis a levél tartalmát? Nos, ez hivatali titok.

De magának megmondom: megtapogattam a levelet. És érdes volt. Márpedig akkor érdes egy amerikai levél, ha a nagybácsi eladja a tyúkszervert és gépkocsifarmot vásárol. Ilyenkor pedig nem tud küldeni kétszáz dollárt. Világos? Nem szeretném, ha félreértés történne. *(Ismét előveszi a füzetet.)* Itten is tessék aláírni. *(Elteszi.)* Köszönöm. Most sietek a Retyezát utcába, mert Muresán úrnak írt a leánya, hogy Muresán úr küldjön ezer lejt gyerekkocsira. *(A függöny mögé hajít egy levelet.)* Nem, nem olvastam el, mert a törvény tiltja a levelek fölbontását. Én pedig törvénytisztelő ember vagyok. Hogy honnan tudtam a tartalmáról? Egyszerű. A levelet megtapogattam és érdes volt. Csak akkor ilyen érdes a Muresán úrnak küldött levél,

ha a lánya ezer lejt kér a gyerekocsira. *(A függöny mögé nyújtja a füzetet.)* Itten tessék aláírni. *(Visszajön.)* Világos? Még egy képeslapot kell bedobnom a Vlegyásza utcában. Ebben azt írja Komáromi Enikő vőlegénye, hogy egy héttel tovább marad Bukarestben. *(Bedob egy lapot az asztal alá.)* Nem, nem olvastam el a képes levelezőlapot. Csak megtapintottam, és érdes volt. Világos? Miért gyanakodnak rám? Én kiteszem a lelkemet, a szívemet. Mindenemet.

AZ ÁLLOMÁSFŐNÖK MONOLÓGJA

Reám nem tartozik a dolog, hogy mit szállítanak a vonatszerelvényen. Szállíthatnak fát, cementet, disznókat, kőolajat. Volt, hogy én adtam meg az indulási jelt annak a vonatnak, amelyik a Klucky cirkusz állatseregletét vitte. Mondhattam-e volna, hogy rakják le az óriáskigyót meg az elefántot?!

Tisztelt utazóközönség! Engem akkor azonnal leváltanak, és egy új állomásfőnök indítja a szerelvényt kigyóstól, elefántostól.

Kedves utazóközönség! Az apám is állomásfőnök volt a második világháború alatt, és nem akart indítani egy vagonokra rakott tankszerelvényt. A parancsnok revolverrel kényszerítette az indításra, azután száz kilométerrel arrébb minden tankot szétlőttek. Tehát kár volt az ügyben makacskodni.

Szegény apám mindig azt képzelte, hogy az állomásfőnök úgy felel a szállítmányért, mintha ő küldene korhadt deszkát, ruhatetűtől nyugsgő gatyákat, páncéltörő ágyút, púpostevét, benzint, tűzoltólétrát.

Szegény apám próbálta ellenőrizni, hogy a tűzoltólétra működik-e, a ruhatetű mellett nincs-e még bolha is, a púpostevének pedig megvan-e a púpja.

Több ízben főbe akarták löni.

A púposteve miatt pedig kijött a kalibájából a bohóc, üvöltött, szidta megboldogult nagyanyámat, és avval fenyegetőzött, hogy kihívja a súlyemelőt is, aztán együtt megfojtanak minden vasutast. Még egy olyan dühös és ordító bohócot nem láttam, mint amelyik botrányt csinált a púposteve miatt.

Üvöltötte: magának semmi köze hozzá, hogy tíz vagon angyalt, vagy tíz vagon ördögöt szállítanak a teherkocsikon.

Mit mondjak? A bohócnak igaza volt. Nekem mint állomásfőnöknek semmi közöm hozzá, hogy tíz vagon angyal vagy tíz vagon ördög utazik a szerelvényen.

Ne értsenek félre: én az ördögtől sem félek. Kivéve, amikor be van csomagolva, és rajta van a vagonon. Mert akkor pontosan indítanom kell, függetlenül az ördög minőségétől és szarvainak hosszúságától.

Ha tíz vagon ördög és tíz vagon angyal kattog a vonatok kerekein, csak arra kell vigyáznom, hogy össze ne ütközzenek.

Kérem, ne tartsanak közömbösnek. Bizonyos vagyok benne, hogy az angyalok végül megérkeznek az égbe, az ördögök pedig bármilyen kerülő utakon is, de a pokolban kötnek ki.

Higgyenek egy tapasztalt embernek, aki ismeri a jövőt. *(Fütyöl, lengeti az indítókart.)*